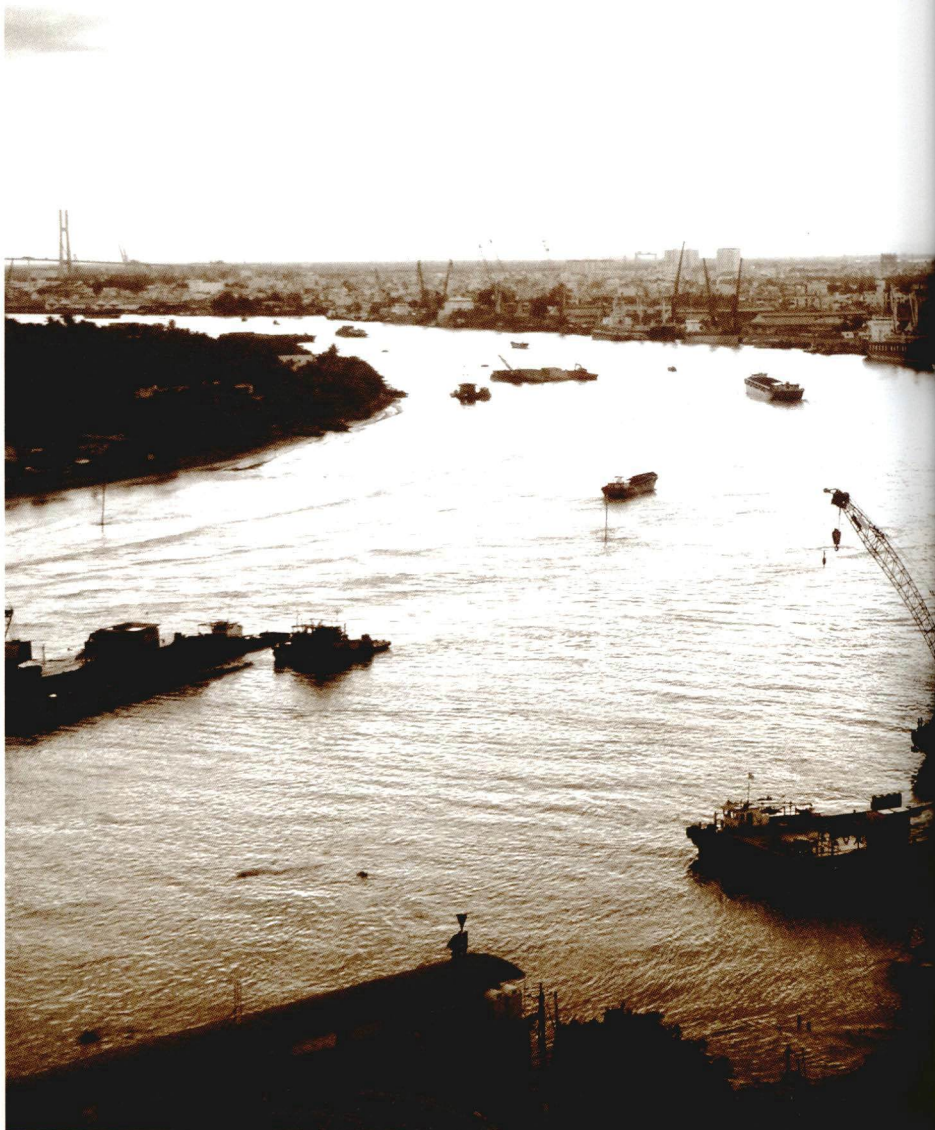

การส่งออกข้าวไทย ในตลาดต่างประเทศ

เป็นความจริงที่ว่าประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวเป็นอันดับหนึ่งของโลก แต่ประเทศไทยไม่ได้เป็นผู้ผลิตข้าวรายใหญ่ของโลก กลุ่มประเทศผู้ผลิตข้าวรายใหญ่ของโลกได้แก่ **จีน อินเดีย อินโดนีเซีย และบังกลาเทศ** ซึ่งประเทศดังกล่าวต่างมีประชากรมากและได้ใช้ผลผลิตข้าวที่ผลิตได้เพื่อการบริโภคของประชากรภายในประเทศของคนเป็นสำคัญ ทำให้มีปริมาณข้าวคงเหลือเพื่อการส่งออกไม่มากนัก

หากเทียบพื้นที่เพาะปลูกข้าวต่อประชากรแล้วประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกต่อประชากรสูงกว่าประเทศจีน อินเดีย และอินโดนีเซีย ตลอดจนประเทศเวียดนาม ทำให้การผลิตข้าวของไทยมีผลผลิตส่วนเกินจำนวนมาก และใช้ผลผลิตส่วนเกินไปเพื่อการส่งออก ข้าวจึงเป็นทั้งพืชเศรษฐกิจและพืชอาหารหลักที่สำคัญของคนในชาติไปพร้อมกัน นอกจากนี้ผลของการปฏิวัติเขียวในช่วงเวลากว่า 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีการขยายตัวของการทำงานมากกว่าหนึ่งครั้งในรอบปีโดยใช้ที่ดินเค็มในพื้นที่ชลประทานจนส่งผลให้ปริมาณการส่งออกข้าวได้ขยายตัวจากประมาณ 2 ล้านตันในปี 2515 เพิ่มขึ้นเป็น 10.57 ล้านตัน ในปีที่ผ่านมา มีรายได้จากการส่งออกเมื่อปีที่ผ่านมาถึง 209.6 พันล้านบาท

ตลาดการค้าข้าวของโลกและของไทยจะมีการค้ากระจายไปตามชนิดและคุณภาพของข้าว ถ้าเป็นข้าวสารก็จะแบ่งเป็นข้าวขาว 100% ข้าวขาว 5% ข้าวขาว 10% และข้าวขาวหักชนิดต่างๆ เป็นต้น ซึ่งการที่ประเทศไทยจะซื้อข้าวประเภทใดขึ้นอยู่กับระดับรายได้ของประชากรในประเทศ

นั้นๆ เป็นสำคัญ นอกจากนี้หากพิจารณาตามคุณภาพของข้าวยังแบ่งได้เป็นตลาดข้าวคุณภาพดีหรือตลาดข้าวพรีเมียม ซึ่งได้แก่ตลาดข้าวขาวดอกมะลิ 105 หรือเรียกสั้นๆ ว่าตลาดข้าวหอมมะลิซึ่งมีประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกหลัก และตลาดข้าวบาสมาคีซึ่งมีอินเดียและปากีสถานเป็นผู้ส่งออกหลัก ตลาดข้าวสารเจ้าคุณภาพต่ำซึ่งมีทั้งไทยและเวียดนามเป็นผู้ส่งออกหลัก แต่ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาเวียดนามจะเป็นผู้แย่งตลาดข้าวประเภทนี้ไปครอง เพราะราคาส่งออกของเวียดนามต่ำกว่าราคาส่งออกของไทย นอกจากนี้ก็มีตลาดข้าวหนึ่ง ซึ่งเดิมมีอินเดียเป็นผู้ส่งออกหลักและไทยเป็นผู้ส่งออกรอง จากอินเดีย แต่การที่ประเทศอินเดียไม่อนุญาตให้ส่งออกข้าวหนึ่งเมื่อปีที่ผ่านมาเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารภายในประเทศ ตลาดข้าวหนึ่งในแถบทวีปแอฟริกาจึงมีข้าวหนึ่งของไทยเข้าไปครองตลาดแทน ส่วนตลาดข้าวเหนียวนั้นประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกหลักส่วนมากจะส่งไปยังประเทศจีน สำหรับตลาดข้าวพันธุ์ญี่ปุ่น (Japonica rice) นั้น ทั้งจีนและอเมริกาเป็นผู้ส่งออกที่สำคัญของข้าวประเภทนี้

ตลาดการค้าข้าวของโลกนั้นเป็นตลาดที่บาง (thin market) หมายถึงว่าเป็นตลาดสินค้าที่มีการซื้อขายกันน้อยประมาณ 29 ล้านตันข้าวสารในปีที่ผ่านมา หากเทียบกับปริมาณการผลิตและการบริโภคที่มีเกือบถึง 440 ล้านตันข้าวสาร ถือว่ามีการมีการค้าข้าวในตลาดโลกเพียงประมาณร้อยละ 6.5 ของปริมาณการผลิตและการบริโภคข้าวของโลก

“ ตลาดการค้าข้าวของโลกนั้นเป็นตลาดที่บาง (thin market) หมายถึงว่าเป็นตลาดสินค้าที่มีการซื้อขายกันน้อยประมาณ 29 ล้านตันข้าวสารในปีที่ผ่านมา หากเทียบกับปริมาณการผลิตและการบริโภคที่มีเกือบถึง 440 ล้านตันข้าวสาร ถือว่ามีการมีการค้าข้าวในตลาดโลกเพียงประมาณร้อยละ 6.5 ของปริมาณการผลิตและการบริโภคข้าวของโลก ”

ประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญของโลกใน 6 ลำดับแรก ได้แก่ **ไทย เวียดนาม อินเดีย สหรัฐอเมริกา ปากีสถาน และจีน** ส่วนประเทศผู้นำเข้าข้าวที่สำคัญของโลกเรียงตามลำดับ 6 ลำดับแรก ได้แก่ **ฟิลิปปินส์ ไนจีเรีย ซาอุดีอาระเบีย อิรัก อิหร่าน และเซเนกัล** จะเห็นว่าประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญมีทั้งประเทศในเอเชีย ประเทศในแอฟริกา และประเทศในตะวันออกกลาง การที่ประเทศฟิลิปปินส์ซึ่งเป็นประเทศนำเข้าข้าวที่สำคัญในเอเชียนั้น เป็นเพราะพื้นที่เพาะปลูกข้าวได้ของฟิลิปปินส์มีจำกัดและต้องประสบกับปัญหาภัยภัยภัยอยู่บ่อยๆ ในขณะที่เดียวกันก็มีจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนประเทศในตะวันออกกลางนั้นข้าวยังเป็นอาหารพื้นฐานหลักของประเทศนั้นๆ และมีพื้นที่ปลูกข้าวจำกัดเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่มีความแห้งแล้งและเป็นทะเลทราย ส่วนประเทศในแอฟริกาเป็นประเทศของตลาดข้าวเกิดใหม่ (emerging market) เพราะประชากรในแถบแอฟริกาได้เปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภคจากพืชจำพวกหัว (root crop) มาเป็นธัญพืช (grain crop) เพราะในหลายประเทศประชากรมีระดับรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่มีทรัพยากรน้ำมันและแร่ธาตุอุดมสมบูรณ์อย่างเช่นประเทศไนจีเรีย เป็นต้น

ปริมาณการส่งออกข้าวของไทยขึ้นอยู่กับความต้องการนำเข้าของแต่ละประเทศ ประเทศที่นำเข้าข้าวจากไทยในปริมาณมากและค่อนข้างสม่ำเสมอ ได้แก่ มาเลเซีย อิรัก ฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยส่งออกข้าวไปจำหน่ายในตลาดต่างๆ ทั่วโลก โดยตลาดส่งออกข้าวของประเทศไทยแบ่งตามภูมิภาค พบว่า ทวีปแอฟริกาเป็นตลาดหลักของไทย โดยมีจำนวนข้าวส่งออกไปยังทวีปดังกล่าวจำนวน 3.92 ล้านตันข้าวสาร หรือประมาณร้อยละ 41.04 ของปริมาณข้าวส่งออกรวม ส่วนใหญ่เป็นข้าวคุณภาพต่ำและบางส่วนเป็นข้าวหนึ่ง ประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญได้แก่ **เบนิน เซเนกัล แอฟริกาใต้ ไ오วอรีโคสต์ ไนจีเรีย** เป็นต้น

การส่งออกข้าวไทยไปยังตลาดเอเชียมีปริมาณรองจากตลาดแอฟริกา โดยมีจำนวน 2.89 ล้านตัน หรือประมาณร้อยละ 30.25 ของปริมาณข้าวส่งออกรวม ในจำนวนนี้ประเทศผู้นำเข้าได้แก่ มาเลเซีย ฮองกง ซี้อข้าวคุณภาพดี ส่วนประเทศจีน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ นำเข้าข้าวคุณภาพต่ำ และนำเข้าไม่สม่ำเสมอขึ้นอยู่กับการผลิต ภายในประเทศและซื้อจากประเทศคู่แข่งของไทย

ในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางมีปริมาณส่งออกไปยังกลุ่มประเทศดังกล่าว 1.47 ล้านตันข้าวสาร หรือประมาณร้อยละ 15.33 ของปริมาณข้าวส่งออกรวม เป็นตลาดข้าวคุณภาพดี และข้าวหนึ่งประเทศผู้นำเข้าได้แก่ อิหร่าน อิรัก เยเมน ซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น การส่งออกไปยังทวีปยุโรป อเมริกา และโอเชียเนียมีจำนวน 0.65, 0.48 และ 0.15 ล้านตัน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.77 4.99 และ 1.63 ตามลำดับ ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา และโอเชียเนียเป็นตลาดข้าวคุณภาพดี แต่มีปัญหาด้านภาษี จึงทำให้การส่งออกข้าวไทยในตลาดนี้ยังมีค่อนข้างน้อย

เนื่องจากตลาดส่งออกมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจข้าวไทย การรักษาค่าตลาดข้าวส่งออกของไทย ทั้งตลาดเดิมและตลาดเกิดใหม่ จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายควรจะต้องร่วมมือกัน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน